

Jiří Doležal: Ponořím se do vzpomínek, ať jsou jakkoli staré

„Narodil jsem se ve Vlastiboři a stále tam jezdím. Tak jako tenkrát, kolem zemljanky stále rostou houby. Pokaždé, když tam přijdu, ponořím se do vzpomínek, ať jsou jakkoli staré. Byl jsem tehdy mladý a byly to pro mě nezapomenutelné události. I když to všechno bylo velmi smutné,“ zamyslel se Jiří Doležal, válečný veterán 2. světové války. Narodil se v roce 1926. Jako mladý se účastnil výstavby proslulé vlastibořské zemljanky a aktivně se podílel na akcích partyzánské skupiny Konstantin.

Hana Hilleová

„Bylo mi tenkrát kolem osmnácti, ale ve skupině jsem nebyl nejmladší,“ uvedl pamětník vlastibořského odboje.

„Všechny ty události měly kořeny v roce 1938. Když pak přišel konec mobilizace a naši vojáci museli opustit obranné pozice, vznikla protinacistická skupina řízená vojáky. Nesla jméno Obrana

národa. Organizace byla rozdělena na různé buňky a v jednotlivých vesnicích nebo místech byli představitelé těchto buněk. Měli za úkol shánět poznatky proti nacistickým okupantům. Vedoucím činitelem buňky na Vlastibořsku byl můj otec, František Doležal,“ uvedl Jiří Doležal.

„V roce 1942, kdy už byla okupace v plném rozměru, obrátili se na otce odbojář z Prahy. Chtěli uklidit jednoho svého pracovníka zaměstnaného v tehdejší letecké továrně Avia v Čakovcích.

Byl totiž jedním z podezřelých z provedení sabotáže německé výroby a hrozilo mu zatčení gestapem. Shodou okolností to byl rodák z našeho regionu.

Otec souhlasil a umístil ho do hájenky k hajnému Čtvrtečkovi. Po necelém roce jeho pobytu v odlehlé hájence se přeci jen prořešlo, že se tam ukrývá a hrozilo prozrazení.

Otec ho přemísťoval střídavě po různých barácích v obci. Později mu našel jeskyni v lesích poblíž Návarova,“ vyprávěl pamětník.

Táta schovával uprchlíky ze zajateckých táborů

„Otcův bratr pracoval v tehdejších Sudetech v Tanvaldě. Tam se na něj obrátili zajatci sovětské armády i mladí Rusové, civilisté odvezení z okupovaných oblastí do Německa na práci. Žádali pomoc při útěku z nelidských podmínek v táborech. Táta se domluvil se svým bratrem a slíbil pohlednout se po nějakém úkrytu. V lesích návarovského panství pracoval lesní adjunkt Zdeněk Nosek. Byl velmi vlastenecky založený a našel otci vhodné místo k vybudování úkrytu. Malou dřevěnou chatku postavili ve skalním masivu nad řekou Kamenicí, proti návarovské železniční zastávce. Do chatky umístili pracovníka uprchlého z firmy Avia. Plus tři Rusy, kterým se podařilo uniknout z Tanvaldska. Tak vznikl první úkryt lidí, kteří museli být chráněni před Němci,“ vysvětlil Jiří Doležal.

„V zajateckých táborech na Tanvaldsku byli kromě Rusů i an-

gličtí vojáci, z nichž mnoho bylo třeba z Alžíru nebo jiných tehdejších anglických kolonií. I tito angličtí vojáci projevili zájem o útěk, a bylo tedy nutné postavit víc chatek.

Nakonec vznikly ve skalním masivu tři. Postupně se začaly naplňovat, a vznikla tak velká náročnost na zásobování. Opatřování jídla byla jedna z nejtěžších prací, protože byl přísný lístkový systém. Díky snaze vlastibořských občanů se toto podařilo zorganizovat. Vlastiboř byla velmi vlastenecky založená obec.

Uprchl jsem při leteckém náletu

Do zásobování byl zapojený machlovský mlynář Kučera, pekař Schovánek z Jílového u Držkova a můj děda, který měl v domě ve Vlastiboři krám,“ shrnul Jiří Doležal.

„Já jsem v té době končil v Praze práci a měl jsem šanci studovat na strojnické průmyslové škole. Místo školy nás nasadili na

práci do tehdejších Sudet. Musel jsem povinně nastoupit v chemické továrně na výrobu benzínu z uhlí v tehdejším Záluží u Mostu, dnešním Litvínově. Občas jsem jezdil domů a táta mě se všemi událostmi seznamoval," připomněl vlastibořský rodák.

„V továrně jsem prožil asi tři letecké nálety. Byl jsem mladý a bylo to pro mě velmi stresující. Jednoho náletu jsem využil a už jsem se na ubikaci nevrátil. Chytil jsem se party čtyř Čechů, kteří jeli na propustku navštívit rodinu. Já jsem byl samozřejmě bez dokladů. Jel jsem s nimi vlakem z Mostu směrem na Mělník. Kdyby mě němečtí policajti na hranici chytili, bylo by to špatné. Před kontrolní stanicí u Mělníka jsem si tedy vlezl pod sedadlo a lehl si na rouru topení. Hoši si sedli proti sobě, kufry si dali na kolena a začali hrát karty. Na kontrole byli vesměs staří Němci, kteří už nemohli na frontu. Ti přišli do kupé, viděli kluky hrát karty, prohlídli si dvě propustky, mávli rukou a odešli. Tím jsem já přežil. Bylo to velmi riskantní pro mě i pro ty čtyři kluky. Po půldruhém dni složitěho putování jsem se dostal v pořádku domů. Přišel jsem v noci a tátovi nezbylo nic jiného, než aby mě taky uklidil," vylíčil Jiří Doležal

Uprchlíci naplnili chatky, začali tedy stavět zemljanku

„Táta mě uklidil do Návarova do chatek, kde nás už bylo asi osm. Výstavba dalších chatek nebyla možná. Jednak díky nepřístupnosti terénu a také, že by chatky mohly být vidět. Táta a lesní adjunkt Nosek přišli s nápadem vybudovat podzemní úkryt. Navrhli použít tehdejší paseku za hájenkou ve Vlastiboři. Tenkrát tam byl hustý porost smrků vysokých do dvou metrů. Důležitý byl zdroj vody ze dvou potůčků, které tekly pasekou," řekl Jiří Doležal.

„Na stavbu úkrytu jsme byly vybrány tři. Já, Josef Čtvrtečka a nejstarší Eman Ševců nás vedl. Začali jsme úkrytu říkat zemljanka, nikoliv bunkr. Nešlo totiž o žádnou pevnost.

Pomáhal nám táta, který v té době vykonával funkci pomocného hajného. Takže kdykoli mohl nenápadně chodit do lesa. Lesní adjunkt Zdeněk Nosek organizoval v lesích návarovského panství těžbu. Přitom hlídal, aby se těžilo

dál od nás. Zároveň nám nechal nařezat kulatinu, kterou jsme potřebovali na stavbu," prozradil.

„Krupáči a lopatami jsme museli nejprve vykopat jámu přiměřeně velkou pro pobyt okolo patnácti lidí. Stěny jsme obložili kulatinou, strop jsme udělali ze silnější kulatiny. Táta opatřil balíky lepenky, kterými jsem konstrukci izolovali. Zakryli vrstvou hlíny a navrch dali jehličí. Lesák Nosek zasadil na vrch smrčky, takže kromě vchodových dveří

četař Tomáš Býček, který se dostal k nám. Shodou okolností spal v zemljance na palandě pode mnou. Byl to on, kdo mi dal do ruky pistoli a naučil mě střílet. Tu pistoli mi pak daroval," vyprávěl válečný veterán.

„Tátův bratr se dostal do kontaktu s Konstantinem Žukovským, kterému se podařil útek ze zajateckého tábora. Žukovskému nabídl úkryt v zemljance, ale protože měl širokou oblast působení, nejčastěji navštěvoval tátův byt.

Válečný veterán Jiří Doležal se narodil ve Vlastiboři.

Foto: Hana Hilleová

byla celá zemljanka zakrytá. Paseka tehdy byla hojná na houby a místní lidé tam chodili. Kolikrát přešli přes střechu, aniž by si uvědomili, že pod nimi něco je. Zamaskované byly i dveře. Musím říct, že se nám stavba podařila," popsal Jiří Doležal.

Střílet mě naučil četař Býček

„Na jaře 1944 seskočil v Polabí paradesantní výsadek českých parašutistů z anglické armády. Tříčlenná skupina se jmenovala Barium. Měli za úkol sbírat zprávy a posílat je do Anglie. Gestapo skupinu v Polabí odhalilo. Vedoucí skupiny Josef Šandera se zastříl při zatýkání, Josef Žižka se zabil ve vězení. Zbyl jediný,

Tam jednali o dalších úkolech skupiny Konstantin, jejímž velitelem se Žukovský stal. Významný byl styk s paradesantní skupinou sovětské armády plukovníka Frolova. Ta nám poskytovala zbraně. Důležitý byl i kontakt se skupinou poručíka Popova na Semilsku," vylíčil vlastibořský partyzán.

„S postupem sovětské armády přešla naše skupina pod působnost 88. divize generála Samochvalova. Dostali jsme za úkol rozmístit se po Muchovském hřebenu, blokovat ústup německých vojsk a neumožnit ustupujícím Němcům proniknout dál na naše území.

Z bojových akcí jsme podnikli řadu drobných přepadení, získání zbraní, odzbrojování

Němců nebo našich lidí, kteří spolupracovali s Němci. Větší bojové akce jsme se účastnili ve Velkých Hamrech, kde řádila skupina skutečně poblázněných hitlerovců. Při ozbrojeném střetu se je podařilo zlikvidovat. Pak se postupně likvidovala i německá okupační jednotka v Železném Brodě," vyjmenoval Jiří Doležal.

Po válce získala Vlastiboř titul Partyzánská obec. Zemljanka, podzemní úkryt za hájenkou, byl označen za státem chráněnou

památku. „Zemljanka se léty postupně sesypala, profil stavby ale stále zůstává," doplnil pamětník.

„Uvedené zážitky jsou pouze stručným průřezem činnosti protinacistického odboje na Vlastibořsku. Pozornost a úctu by zasloužili i další občané," zdůraznil Jiří Doležal.

Od června roku 1945 pracoval Jiří Doležal postupně v oblasti ministerstva vnitra a zahraničního obchodu. Až do roku 1987, kdy odešel do důchodu.

V roce 1946 se rodina přestěhovala z Vlastiboře do Jablonce nad Nisou, kde otec František Doležal koupil od státu dům.

František Doležal padl v říjnu roku 1947 v akci proti banderovcům.